

KIRJALLISUUSTEHTÄVÄT JA KESKUSTELUTEHTÄVIÄ

QUEER-KIRJALLISUUS

Queerilla tarkoitetaan heteronormatiivisuutta kyseenalaistavia tapoja tuottaa seksuaalisuuksien merkityksiä. Heteronormatiivisuus on siten valtakurssi, jonka vastadiskurssiksi queer asettuu. Queer on vastadiskurssina sidoksissa esimerkiksi homoseksuaalisuuteen, lesbouteen, biseksuaalisuuteen, transsukupuolisuuteen ja transvestisuuteen, mutta myös normienvastaiseen heteroseksuaalisuuteen, kuten esimerkiksi heterolisääntymättömyyteen, ei-familistiseen, promiskuiteettiseen tai ikäraajat ja sukupolvet ylittävään seksiin, heterosadomasokismiin yms. (Sanna Karkulehto: Kaapista kaanoniin ja takaisin, s. 13.)

Tee lämmittelytehtävinä seuraavat:

1. Pohdi, millaisesta suhteesta kertoo Juha Vainion sanoittama kappale *Sä kuulut päivään jokaiseen*, joka on löydettävissä YouTubesta Eino Grönin ja Ylen Elävästä arkistosta Arja Korisevan esittämänä. Kuka on laulun puhuja, kuka puhuteltava? (Tehtävä on ÄOL:n vuosikirjasta 2011 Sanna Karkulehdon artikkelista *Ei kaikki ole miltä näyttää*. Samassa artikkelissa kerrotaan, mikä inspiroi Vainiota kyseiseen sanoitukseen.)
2. Tarkastele Jenni Vartiaisen esittämän, Teemu Brunilan sanoittaman laulun *Ihmisten edessä* tekstiä. Tutki sitä queer-näkökulmasta ja mieti, millaisesta ei-heteronormatiivisesta parista laulu voisi kertoa. Kuka on runossa puhuteltava, kuka puhuja? Älä anna laulusta tehdyn videon lukita tulkintaasi liian kapeaksi.

Kirjallisuusseetehtävä: Lukekaa neljän – viiden hengen ryhmässä jokin kaunokirjallinen teos queer-näkökulmasta. Oheinen lista rajoittuu homo- ja lesbokirjallisuuteen eikä kata esimerkiksi normienvastaista heteroseksuaalisuutta käsittelevää kirjallisuutta. Huomatkaa myös, että kaikki esimerkiksi homoseksuaalisuutta käsittelevä kirjallisuus ei ole queer-kirjallisuutta, vaan voi jopa tukea heteronormatiivista diskurssia. Tähän on koottu kirjallisuudentutkijoiden Kaisa Ilmosen ja Sanna Karkulehdon avulla suosituslista, jonka pohjalta queer-kirjallisuuteen voi lähteä tutustumaan. Lisää teoksia voi löytää esimerkiksi nettisivustolta <http://www.glbtc.com/>

Teoksesta kannattaa kirjoittaa essee, jonka näkökulmana on esimerkiksi queer-viritys tai oma lukukokemus. Ennen esseeseen kirjoittamista on hyvä sopia jokin päivä, johon

mennessä kaikki ryhmäläiset ovat lukeneet teoksen, ja keskustella viitisentoista minuuttia luetusta.

Johanna Sinisalo: *Ennen päivänlaskua ei voi*

Pirkko Saisio: *Pienin yhteinen jaettava; Vastavalo; Punainen erokirja*

Helena Sinervo: *Runoilijan talossa*

(Huom: näiden queer-tulkintaan saa apua Karkulehdon teoksesta *Kaapista kaanoniin ja takaisin – Johanna Sinisalon, Pirkko Saision ja Helena Sinervon teosten queer-poliittisia luentoja*, Oulu University Press 2007)

David Leavitt: *Kiintymyksiä*

Michael Cunningham: *Koti maailman laidalla; Tunnit* (viimeksi mainitun teoksen kanssa kannattaa lukea Virginia Woolfin *Mrs Dalloway*, ja Stephen Daldryn romaanin pohjalta ohjaama elokuva avannee tulkintaa myös)

Oscar Wilde: *Dorian Grayn muotokuva*

Annie Proulx: *Brokeback Mountain* (kokoelmassa *Lyhyt kantama: kertomuksia Wyomingista*; kannattaa katsoa myös elokuva)

Christer Kihlman: *Ihminen joka järkkyi; Kaikki minun lapseni*

Paul Scott: *Intia-kvartetti (Kuningattaren jalokivi, Skorpionin päivä, Hiljaisuuden tornit ja Saaliinjako)*

E. M. Forster: *Maurice*

Radcliffe Hall: *Yksinäisyyden kaivo* (suomennos on ilmeisesti niin huono, että teos kannattaa lukea alkukielellä: *The Well of Loneliness*)

Jeanette Winterson: *Ei appelsiini ole ainoa hedelmä*

Nancy Garden: *Annie on my Mind*

QUEER MEDIASSA -KESKUSTELUTEHTÄVIÄ

Sanna Karkulehto esittää teoksessaan *Kaapista kaanoniin ja takaisin*, että queer-viiteiden käyttö on lisääntynyt Suomen mediassa räjähdysmäisesti 1990-luvulta lähtien. Esimerkiksi mainonnassa niiden ajatellaan viestivän mainostajan luovuudesta, erilaisuudesta ja innovatiivisuudesta sekä toimivan lisäväriä antavana eksoottisena ja pikanttina tehosteena.

Monissa tv-sarjoissa ensi- tai toissijaisina aiheina on homous, lesbous, biseksuaalisuus tai muut kulttuurissamme seksuaalisina tai sukupuolisina poikkeamina pidetyt ilmiöt. Näitä sarjoja ovat muun muassa *Kertomuksia kaupungista*, *Will & Grace*, *Hulluna sinuun*, *Frendit*,

Melrose Place, Sinkkuelämää, Älä kerro äidille, Bad Girls, Kylmä rinki, Mullan alla, Sillä silmällä ja L-koodi. Myös moniin heteronormatiivisiin sarjoihin (kuten *Teho-osasto*) on alettu kirjoittaa homo- ja lesbohahmoja, niin että voidaan puhua jopa kiintiöhomoista. Erityisesti homomiesten markkinavoima, pink pound, on saanut markkinoijat ja mainostajat havahtumaan: mainosvaroin rahoitettuihin kaupallisiin televisio-ohjelmiin on hyvä tuottaa homokatsojille oletusarvoisesti merkityksellistä sisältöä – kuitenkin niin, ettei ostava heteroyleisö häiriinny queer-lisästä liikaa. Samalla ohjelmat ovat muokanneet kuvaa homomiehistä varakkaina, kaupungissa viihtyvinä uratykkienä, jotka kuluttavat paljon rahaa ulkonäköönsä ja vapaa-aikaansa.

Pohdintatehtäviä:

1. Tarkastelkaa sarjojen tarjoamien homo- ja lesbohahmojen mahdollista stereotyyppisyyttä ja pohtikaa sen vaikutusta niin homo- ja lesbokatsojiin kuin heteroyleisöön, mainostajiin ja markkinoijiinkin.
2. Muistelkaa viime aikojen mainoksia ja hakekaa niistä queer-viiteitä. Tutustukaa Mainonnan eettisen neuvoston päätökseen Otto-lonkeron Kjartan-mainoksesta

<http://www.keskuskauppakamari.fi/Palvelut/Asiantuntijapalvelut/Mainonnan-eettinen-neuvosto/Lausunnot/Mainonnan-eettisen-neuvoston-lausunnot-2010/MEN-lausunto-20-2010-Oy-Hartwall-Ab-n-tt-Drinkero-mainoskampanjasta>

ja keskustelkaa neuvoston antamasta päätöksestä. Lukekaa keskustelun pohjaksi myös Tuomo Railon aihetta käsittelevä mielipidekirjoitus Helsingin Sanomista:

HS - Mielipide - 24.9.2010 - 1049 merkkiä - 1. painos

Kjartan ei ole pompoteltava luuseri

Sami Koivisto väittää (HS Mielipide 23.9.), että Hartwallin alkoholimainoksen Kjartan-homohahmo olisi alisteisessa asemassa ja että mainos olisi siksi homoja syrjivä. Mielestäni se on kyllä Kjartan, joka pompottaa monotonisesti puhuvaa ohjaajaa.

Kjartan ei vaikuta muutenkaan luuserilta: hän on ulkomailla mainoselokuvan kuvauksissa, hänellä on mukanaan poikaystävänsä, eikä hän häpeä kehoaan tai seksuaalisuuttaan

millään tavalla. Siksi Kjartan ei mielestäni ole edes mikään vallitseva homostereotypia.

Nykyisin miessukupuolta edustavat homot esitetään mediassa usein neuroottisen tyylikkäänä, loputtoman nokkelina, sitoutumiskammoisina, vanhempiaan välttelevinä, ulkoiseen menestykseen tarrautuvina nuorten naisten parhaimpina ystävinä, jotka eivät ehkä enää elä kaksoiselämää, mutta jotka tekevät silti kaikkensa miellyttääkseen kaikkia. Surullista on, että tämän stereotypian alistavuudesta eivät useimmat homomiehetkään vaivaudu suuttumaan.

Tuomo Railo

Koreografi, Espoo